

Otok Mljet u narodnooslobodilačkoj borbi

Prije drugog svjetskog rata na Mljetu širile su se napredne ideje i napredni ljudi i omladinci na otoku upoznavali su se s događajima koji su se predviđali, upoznavali su socijalne prilike i neravnopravnost koja je proizlazila od vladajućih režima stare Jugoslavije. Razna obavještenja prenosila su se održavanjem veza sa članovima Komunističke partije u Dubrovniku s Brunom Radeljevićem i drugim. U održavanju razgovora i na prenašanju vijesti radili su na Mljetu simpatizeri KP Petar Stijepić i drugi, koji su imali kontakte s drugovima u Dubrovniku, te na taj način osvjetljavali vidike borbe za socijalnu pravdu i život dostojan čovjeka.

U danima kada je okupator porobio našu zemlju, a time okupirao i otok Mljet, narod je mrzio okupatora i sve one koji su se stavili na njegovu stranu. Razvoj narodnooslobodilačke borbe širom naše zemlje imao je odjeka i na otoku Mljetu, gdje su se pripremali mljetski partizani rukovođeni Petrom Stijepićem za akcije protiv talijanskog i njemačkog okupatora. Narod je ispoljavao mržnju prema okupatoru i ona je sve više rasla i dolazila do izražaja u aktivnoj suradnji, u pružanju materijalne pomoći i u poduzimanju propagandnih i drugih mjera za razvitak narodnooslobodilačkog pokreta i narodnooslobodilačke borbe. Počela je duga i žilava borba na čitavom otoku. Odzvanjale su puške u šumama, na prilazima mjesta, uzduž puteva i uzvišenja. Prvoborci ovog kraja žrtvuju svoje najdragocjenije živote za slobodu svoga naroda. O tome mnogo su pričali preživjeli borci koji su u tim najtežim danima dali sve od sebe kao prilog ostvarenju plemenitih ideala i svijetle budućnosti jugoslavenskih naroda.

Organizator ustanka na Mljetu Petar Stijepić sa svojim drugovima išao je iz akcije u akciju. U tim borbama i u širenju NOP-a blistali su revolucionarni likovi SKOJ-evske organizacije, kao što je bio Vicko Šojka, Petar Čumbelić-Ilko i drugi. Rado su išli u akcije i bili su hrabri i odvažni. Vicko Šojka u 16. godini bio je član SKOJ-a, a malo zatim sekretar Općinskog komiteta SKOJ-a za otok Mljet. Voljeli su ga mnogo svi borci. Bio je omiljen zbog svoje brzine, okretnosti i hrabrosti. Jednom prigodom kada je u sastavu svoje trojke išao stazom kroz gustu šumu pao je sa svojim drugovima u ruke njemačke zasljedice. Kada su ih Nijemci u sumrak doveli na put, u namjeri da ih dalje vode, Vicko je vješto davao znakove i na neki način nagovarao drugove da pobjegnju, kada je uvidio da je odlučni trenutak spretno je skočio i stao bježati. Njemački vojnici iznenađeni pucali su za njim, ali im je uspio pobjeći i sretno doći u svoj odred. U 1943. i 1944. godini učestvovao je u svim akcijama i isticao se u borbama kao najbolji borac Mljetskog odreda.

U danima pripremanja desanta na Mljet od strane jedinica NOV-e sa Visa u izvršavanju zadataka iznenadila ga je njemačka zasljedica blizu sela Blata, pa je Vicko pogođen i ostao na mjestu mrtav. Tako je hrabro poginuo u omiljenim njegovim akcijama u dvoje ili troje. Njegova borbenost hrabrila je borce u daljnjim akcijama i ostala je u nezaboravnom sjećanju i uspomeni kod mljetskog naroda koji se sve više razvijavao naprednim pokretom u danima narodnooslobodilačke borbe i revolucije.

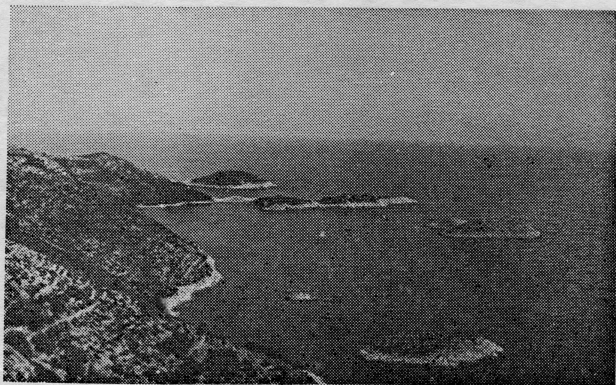
Petar Čumbelić, aktivni borac od prvih dana narodnooslobodilačke borbe na otoku neumorno je obila-

zio sela, širio letke i vijesti koje su se vezom primale s Pelješca. Održavao je veze s partizanskim jedinicama Dalmacije, Hercegovine i Crne Gore, neumorno i tajno prelazeći preko Mljetskog kanala između neprijateljskih uporišta i talijanskih brodova. Prva stalna veza uspostavljena je između Sobre i Polača sa predjelom Podobučje-Dingač na Pelješcu od travnja 1943. godine. Veze su se dalje održavale od Saplunare-Pod Školji na Lakljan-Šipan, Brsečine, ispod Dubrave, te od Pome ili Polača na Sapavicu na Pelješcu i od Sovre na Prapratno blizu Stona. Veze su se održavale barkama na vesla skoro svake noći. Tim vezama prolazili su borci, terenski radnici i aktivisti. Godine 1943. postaje komesar Mljetskog partizanskog odreda i ističe se svojom hrabrošću i odvažnošću. U neprekidnim pokretima i borbama jednom prigodom njemačka zasljedica iznenadila je dio odreda. Nastala je ogorčena borba u kojoj je Petar Čumbelić-Ilko uhvaćen živ. U zatvoru su ga mučili, ali nije odao partizanska uporišta i svoje drugove. Nakon mučenja Nijemci su ga vodili s Mljeta, ali teško je išao, te su ga strijeljali ožujka 1944. na putu prema Sovri, gdje su ga ostavili mrtvog kako bi zastrašili stanovnike Babinog Polja i ostalih sela na Otoku. Međutim, taj događaj je još više ogorčio narod na Mljetu i sve je više raslo raspoloženje za borbu protiv neprijatelja i konačno oslobođenje. Vrijeme je donosilo pobjede i uspjehe što je kod neprijatelja stvaralo revolt i surovost, kao i kod domaćih izdajnika koji su šurovali s okupatorom.

Petar Stijepić od 1938. godine bio je povezan sa URS-im sindikalnim pokretom u Dubrovniku i od tada radi na liniji Komunističke partije. Vrlo aktivno djeluje na povezivanju omladine u Babinom Polju, donosi štampu i literaturu koju omladina i napredni stariji ljudi rado čitaju. Nastaju razgovori i dogovori, rasprave i objašnjavanja, te zadaci i akcije. Napredne ideje šire se i zahvaćaju čitav otok Mljet. Za proslave 1. maja lijepe se proglasi i iznose sadržaji agitacije.

Okupacijom Mljeta rad naprednih omladinaca i ljudi dolazi sve više do izražaja u rasplamsavanju borbenog duha protiv okupatora. Revolucionarni rad i djelovanje Petra Stijepića imalo je odražaja na stanovništvo otoka u stvaranju organiziranog otpora kao i u razbijanju neprijateljskih pokušaja.

Razvoj NOP-a širom zemlje sve više se odražavao i na Mljetu. U jesen 1941. godine Petar Stijepić donosi na otok štampu i bilten Vrhovnog štaba NOV-e, te

Južni dio otoka Mljeta

upoznava aktiviste sa uspjesima koji se postizavaju u širenju slobodne teritorije, o borbama i na organiziranju organa narodne vlasti. Sve to više podiže moral i stvara borbeno raspoloženje kod aktivista i sve šireg kruga stanovništva.

Ovu organiziranost osjetio je okupator jer je uviđao neuspjeh svojih mirnih akcija i pokušaja, pa nastoji na neki način slomiti rukovodeću snagu pokreta, u prvom redu hrabrog Stijepića kojega su dobro poznavali. Da bi osujetili namjere okupatora u slučaju provođenja kakvih akcija i hapšenja, aktivisti organiziraju zasjedu sa ciljem da spriječe odvađanje uhapšenih ljudi s otoka. U tim organiziranim pripremama i u provođenju mjera predostrožnosti Petar je bio neumoran i stalno je bdio, pratio rad okupatora, obilazio zasjede i održavao veze s aktivistima. Kao rukovodilac SKOJ-a radio je svim snagama na jačanju i razvoju NOP-a. Njegove namjere na jedan napad na karabinjersku stanicu osujetio je neprijatelj, te je prije akcije uhapšen 7. lipnja 1942. godine. Tada su s njime zatvoreni Pavo Hajdić i Đuro Kojić u karabinjersku stanicu. Pod vrlo teškim okolnostima Petar Stijepić uspio je pobjeći kroz uski otvor WC-a. Otrčao je kući po oružje i u namjeri da pripremi ljude za napad. Karabinjeri su ga pokušali odmah pronaći i uhapsiti, ali kada je karabinjer došao do kuće u susretanju ga Stijepić ubija. Na taj način otklonio je opasnost hapšenja, te je uspio pobjeći u šumu. Drugog dana dolazi iz Korčule četa karabinjera koja je pretražila selo i okolice. Nastalo je hapšenje tridesetorice rodoljuba koji su odvedeni u Korčulu. U zatvoru su ostali 40 dana izloženi maltretiranju te budu pušteni. Pava Hajdića odvedu u Šibenik i osude na smrt. Kasnije kaznu smrti pretvore na trideset godina robije.

Petar Stijepić iz stroge ilegalnosti u šumi radi preko aktivista i napredne omladine i stoji u vezi sa korčulanskim i pelješkim odredom. Dogovarao se s Ivom Mordinom-Crnim. Rukovodi NOP-om u svim selima na Mljetu iz osiguranih pozicija. Radi na organiziranju DOO-a, SKOJ-a i KP. Vršiti pripreme za organiziranje Mljetskog partizanskog odreda i organizira prikupljanje hrane i materijala za jedinice NOV-e, te upućuje vezama na Pelješac. Kod naroda podiže moral, okuplja ljude, budi raspoloženje za NOP.

Početkom rujna 1942. Talijani hapse Marina Stražićića-Balo i Ivana Đivanovića zvanog Đilato i odvo-

u zatvor u Korčulu. Uz pomoć partijske organizacije u Korčuli uspjeli su pobjeći iz zatvora i doći u korčulanski partizanski odred. Tu su ostali do konca kada budu preko veze prevedeni na Biokovo, a u jedinice NOV u Bosni i Crnoj Gori. Ivan Đivanović učestvovao je u 4. i 5. neprijateljskoj ofanzivi, a u Strazišću usljed bolesti i iscrpljenosti vraća se preko Pelješca na Mljet u proljeće 1943. S njim došao Branko Rusković, član Kotarskog komiteta Pelješac—Mljet. Tada je osnovan mjesni NOO koji vršio funkciju općinskog NOO Mljet. Predsjednik ovog NOO-a bio je Anko Čumbelić, Petar Matana—već tajnik i Jožo Stražićić—Pajo blagajnik. Zadaća NOO bio je da održava vezu s Pelješkom i Dubrovnikom i da organizira sakupljanje hrane i robe za borbu. Svi napredni omladinci koji su aktivno sudjelovali u razvijanju NOP-a bili su primljeni u NOO. Osnovano je sedam organizacija SKOJ-a i partijske organizacija za čitav otok Mljet. Osnivanje komunističke partijske organizacije izabran je za sekretara Ivo Šojka, a Petar Stijepić postaje član Kotarskog komiteta KP za područje Pelješac—Mljet. Poslije toga prema osniva se Mljetski partizanski odred, a drugi upućuju se u brigade NOV. Osnivanjem partizanskog odreda jača aktivnost na Mljetu i pomlađeni od strane naroda NOB-i. Provodi se sve veća akcija sakupljanja odjeće i raznog materijala za NOV-u. Talijani prave sve veći pritisak na rodoljubivo stanovništvo, naročito vrše terorisanje sumljivih skojevaca. Narod ogorčen prema okupatoru sve više moralno materijalno pomaže NOP. Hrana i roba vezama preko Mljetskog kanala upućuje se borcima jedinica NOV. Neke rodoljube Talijani hapse i upućuju u zatvor Korčulu i Šibenik. U kolovozu 1943. Petar Stijepić tri druga zarobljavaju dva Talijana sa izvidnicama Planjaku i upućuju vezom na Pelješac. Talijani se više uznemiruju i hapse pet obitelji s područja Bala. Obitelj Petra Bušurelo, koja je bila najviše kompromitirana, bude prebačena na Pelješac. Talijani prema uhapšenim okrutno postupaju i sve više se žeste prema stanovništvu na otoku. U tom vremenu hapse obitelj Petra Stijepića (oca Nikolu, majku Mariju i sestru Mariju) i odvođe u logor u Janjinu kojim je rukovodio zloglasni Roci Colonello. Talijani mu poručuju da se preda uz uvjet da će mu pustiti obitelj iz logora. Kada u tome ne uspijevaju, prave pritisak i poručuju mu da će mu strijeljati sestru ukoliko se ne preda. Petar im javlja da ga neće ništa odvratiti od NOB-e i da će do zadnjeg daha napadati osvajajući svoje zemlje. Malo kasnije zarobljeno je nekoliko vojnika talijanske patrola i ponudi Talijanima zamjena za svoju obitelj. Nijesu pristali, ali se nijesu usudili da bilo koga od obitelji strijeljaju. Brat Ilija bio pušten iz logora s tim da nagovori brata Petra da se vrati iz šume i preda Talijanima. Petar se ne vratio već zadržava Iliju sa sobom u ilegalnosti. Talijani sve više bjesne i pripremaju se da mu strijeljaju sestru Mariju. Međutim, približavala se je kapitulacija Italije i pad talijanskog okupatora. Neprijatelj je za nekoliko dana gubio samopouzdanje i do toga ne dolazi. Koncem kolovoza na Mljet s Pelješca bude prebačeno sedam boraca koji su došli iz brigada NOV na oporavak.

U popodnevnom satima 8. rujna 1943. kada se proglasio glas o kapitulaciji Italije nastalo je narodno oduševljenje koje se rasplamsalo u borbene inicijative. Svi aktivisti i narod na otoku bio je pripremljen za ustane i da razoruža talijansku vojsku. U noći između 8. i 9. rujna svi su se nalazili na stražarskim mjestima i bili su odlučni da spriječe bijeg okupatorskim vo-

Zgrada osmogodišnje škole u Babinu polju otvorena 28. 5. 1963. g.

nicima s Mljeta. Tada se nalazio na Mljetu bataljon od 350 talijanskih vojnika sa ratnom opremom, tri baterije topova, tri karabinjerske stanice, te lučka milicija u luci Sovra, Polačama i šumska milicija koja je čuvala šumu.

Ujutro 9. rujna Mljetski odred od ukupno 12 boraca uz pomoć golorukog naroda stupio je u akciju razoružanja talijanske vojske. Talijanski vojnici krenuli su put luke Sovre u namjeri da se ukrcaju u brodove i povuku s otoka. Međutim, snalažljivošću odreda i borbenog stanovništva vojnici budu obuhvaćeni u obruč i stanu se u grupicama predavati. Komandant bataljona pristao je na kapitulaciju i tako čitava vojska bude zarobljena sa svim naoružanjem i opremom. Istog dana narod je masovno ustao na karabinjersku stanicu u Babinom Polju sa ciljem da je razoruži. Karabinjeri su pucali i teško ranili Ivana Radulj pok. Luke, koji je poslije tri dana umro. Karabinjeri budu savladani i razoružani. Razoružane su pomoćne stanice bataljona u luci Sovri, gdje su se još nalazila dva bacača od 75 mm i oprema za snabdijevanje. Razoružavanjem karabinjerske stanice i baterija na vrhu Mljeta, na rtu Vratnička, sa dva topa ostalim naoružanjem izvršeno je 10. rujna. Zarobljeno je tada 40 talijanskih vojnika. Istog dana razoružana je izvidnička stanica Planjak, te baterija na Mljetu sa 40 vojnika i karabinjerska stanica u Govedarima. Također, razoružane su sve pomoćne stanice u Polačama i baterija na Golom ratu.

Bilanca nakon ovih akcija bila je: razoružano je oko 600 talijanskih vojnika i oficira, koji su se zarobljeni čuvali kod luke Sovre. Zarobljeno je: 550 pušaka, 30 teških mitraljeza »Breda«, 50 ručnih mitraljeza, 4 minobacača od 75 mm, 6 topova, više pištolja i mašinskih pušaka, te sva oprema, municija i komora sa 30 mazaka.

Narod je s raspoloženjem prišao izborima i dao glas za najbolje svoje predstavnike, odlučne borce protiv okupacije i koji se bore za slobodu. Rastao je broj članova KP i partijskih organizacija.

Nakon oslobođenja otoka omladinci i stariji ljudi masovno stupaju u jedinice NOV-e. Osniva se peti mljetski bataljon u sastavu 13. južno-dalmatinske brigade koji je u svom sastavu imao dvije čete sa po 30 boraca, jednu četvu minobacača i teškog naoružanja sa 60 boraca, te tri baterije topova sa po 30 boraca. Komandni sastav bataljona sastojao se od drugova sa vanmljetskog područja od iskusnih boraca, dok su politički komesari četa, vodnici i delegati vodova bili aktivisti i borci s područja Mljeta. Višak oružja, municije, vojne opreme, hrane, odjeće i obuće predat je komandi 13. južno-dalmatinske brigade u Janjini.

Postizavajući velike uspjehe nastalo je sređivanje i na demokratski način javnim glasanjem na zborovima biranje dosadašnjih članova organa narodne vlasti. U svim selima osnovani su mjesni NOO-i (u Govedarima, Blatu, Babinom Polju, Prožuri, Maranovićima i Koritima). Općinske NOO ima, kao i do sada, svoje sjedište u Babinom Polju. Formirane su tri komande mjesta i mornarski odred NOV sastavljen od motornih čamaca, baraka, ribarskih leuta i jedrenjaka. Ljudi su masovno i dobrovoljno prilazili u aktivnu organizaciju NOB-e i davali sve što je bilo potrebno. Organizacije USAOH-a i AFŽ-a osnovane još za talijanske okupacije nastavile su intenzivni rad s omladinom i ženama.

Dana 10. rujna dospio je u luku Sovra talijanski brod koji je ukrcao u Korčuli 8. rujna hranu za vojsku. Našao se na plovnom putu kada je objavljena kapitulacija Italije. Dospivši u Sovru našao je borce NOV

koji su ga zarobili. Ovim brodom poslije nekoliko dana po naredbi štaba brigade talijanski vojnici i oficiri budu upućeni u Italiju. Od svih vojnika trojica su dobrovoljno stupila u NOV.

Dana 11. rujna poslije podne u luku Polače došao je talijanski brod (peškarić) i topiljarka da prihvati talijanske vojnike i odvede u Italiju. Na brodove partizani su otvorili pušcanu vatru, koja ih je natjerala u bijeg. Topiljarka je tom prigodom ispalila nekoliko topovskih granata na luku Polače. Isti brodovi navečer su došli u luku Sovra na koje je također otvorena pušcana pa mitraljeska i minobacačka vatra. Brod je pogođen potonuo u uvali Pržina, a topiljarka je krenula u pravcu Dubrovnika.

Dana 17. rujna 1943. po naređenju štaba brigade upućeno je 15 boraca u Ston za dopunu u vojne jedinice 13. brigade. Ovi su borci u sastavu jedinica učestvovali u borbama na Pelješcu do Korčule kada su se dijelovi 13. brigade povukli na Korčulu uslijed prodiranja Nijemaca. Istog dana u noći po naređenju štaba brigade pripremljen je i izvršen je 18. rujna napad s Mljeta na otok Šipan i Lopud. Učestvovala je jedna četa boraca i jedan prateći vod. Borci su se prebacili motornim čamcima sa zadatkom da napadnu na žandarmerijske stanice i njemačke vojnike, te dobiju uvid u stanje na ovim otocima. Uspjeh je postignut, te je u Šipanu zarobljeno pet žandara s oružjem. Nakon što su dovedeni na Mljet svi su dobrovoljno stupili u redove NOV-e. Na Mljet se iste noći vratio jedan dio boraca, a drugi dio ostao je na Šipanu i to jedna desetina u Šipanu Luci, a druga u Suđurđu. Ujutro 19. rujna došao je u Šipansku luku parobrod »Kupari« na svojoj redovitoj pruzi za Dubrovnik. Na brodu nije bilo vojske, pa su borci ušli u parobrod i prisilili kapetana da usmjeri plovidbu u pravcu Mljeta. Došli su u luku Okuklje, gdje je brod ostavljen i maskiran s granama stabala kako ne bi bio uočljiv od strane neprijateljskih aviona. Druga desetina boraca u Suđurđu zarobila je motorni brod »Segedin« i »Vjekoslava«. Brodići sa borcima istog dana ujutro uplovili su oko 8 sati u luku Sovra.

Ova akcija podigla je moral kod boraca. Zarobljeni čamci služili su za održavanje veza sa Pelješcom, Korčulom, Lastovom i za izviđanja prema otoku Šipanu. Motorni brod »Segedin« plovio je sve do Podgore prevozeći borce i razni materijal. Od motornih čamaca,

Ubavo mjestance Sovra na Mljetu

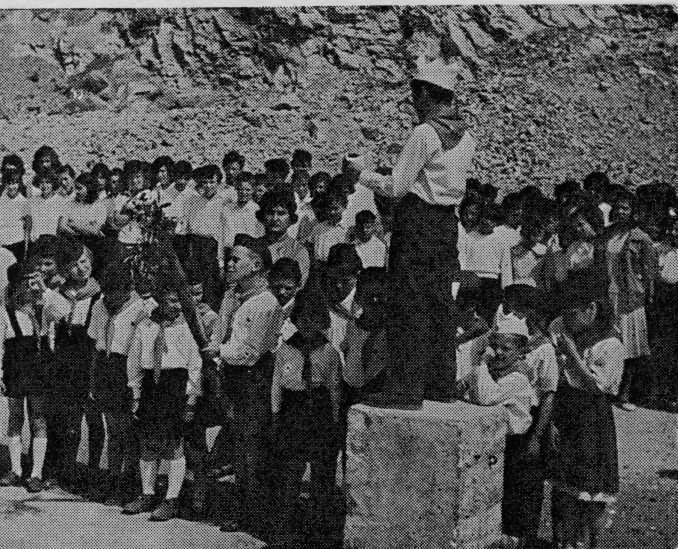
leuta, baraka i jedrenjaka organizirana je takozvana mljetska flotila, a osnova su im bili brodići »Segedin« i »Vjekoslava«.

Dana 26. rujna 1943. po naređenju štaba 26. divizije iz 5. bataljona upućeno je 55 boraca u Biokovo na popunu 11. dalmatinske brigade. Ovi su borci ostali u brigadi do kraja rata, od kojih je nekoliko poginulo. Ukricali su se u luci Sovri na parobrod »Kupari« i odvedeni na Korčulu, a iz Korčule u Podgoru, odakle su pošli na Biokovo. Tako je parobrod »Kupari« uključen u plovne jedinice NOVJ.

Ponovna akcija na Šipan i Lopud izvršena je 12. listopada 1943. na žandarmerijsku stanicu. Uхваćena su tri žandara na Lopudu i zaplijenjen je brod »Marinerija«. U ovom mjesecu baterije sa vrh Mljeta, sa vrha Vratnička više puta uznemiravale su topovskom vatrom prolazeće neprijateljske brodove i jednom prigodom potopile brod koji je prenosio hranu. Nešto je od toga ostalo i nosilo more, pa su borci sa stanovništvom uspjeli dosta toga sakupiti. Jedan dio materijala upućen je štabu brigade u Korčulu. Više puta motorni jedrenjaci praćeni neprijateljskim borbenim čamcima napadani su od baterija s Mljeta. Jednom je jedan brod pogođen i potonuo je u Malom Vratniku. Nekad je dolazilo i do borbe između baterija i borbenih čamaca koji su mitraljezima tukli položaje oko baterija.

Koncem listopada 1943. prevezena je jedna četa Orijenkog bataljona s Korčule na Mljet radi odmora i oporavka. Ovi borci nalazili su se u zatvoru u Italiji, te su kapitulacijom Italije pobjegli i preko Udina došli vezom teritorijem Jugoslavije na Mljet. Poslije odmora od mjesec dana od ove čete i još 30 boraca iz petog bataljona formiran je Orijenki odred koji je brojio oko 100 boraca. Uslijed nadiranja Nijemaca na dalmatinske otoke odred nije prebačen u Crnogorsko primorje, već je ostao i dalje na Mljetu.

Kada je došlo aktualno da se Orijenki odred prebaci na Crnogorsko primorje, organiziran je sastanak delegata Kotarskog komiteta KP Dubrovnik (došli vezom iz Požarnog — Hercegovina) i delegata iz Mljeta na otoku Koločepu, a u vezi dogovora o prebacivanju odreda. Međutim, nastali događaji mijenjali su plan. Narod na Mljetu budno se brinuo o borcima odreda i pružao im svaku potrebnu i moguću pomoć.

mir čita pismo pionira Mljeta ispod spomenika 28. 5. 1963. g.

Početkom prosinca na zahtjev štaba 13. brigade prebačeno je na Korčulu 20 boraca iz Petog bataljona radi popune jedinica brigade. Uslijed ovih odlazaka boraca iz Petog bataljona radi popune drugih jedinica smanjio se broj boraca u bataljonu, pa je od ostatka u bataljonu osnovan Mljetski odred koji je u svom sastavu imao jednu četvu boraca i dvije baterije. Čitavo ovo vrijeme održavale su se veze motornim čamcima sa Šipanom, Brsečinama i sa uvalama u Koniavima.

Jakim pritiskom Nijemaca na dalmatinske otoke okupiran je Pelješac i počele su borbe na otoku Korčuli. Tada štab brigade donosi odluku da na Mljetu ostane Mljetski partizanski odred od 30 boraca, a da se ostali borci i Orijenki odred, koji se još nalazio na Mljetu, prebaci motornim čamcima na Vis. Odluka je donesena 26. prosinca 1943., ali uslijed jake bure borci se nijesu mogli prebaciti manjim motornim čamcima, već je u noći 28. prosinca prebacivanje boraca izvršeno motornim brodom »Segedin« i motornim jedrenjakom »Kupa«. Uslijed bure i sposti vožnje brodovi su u svanuće 29. prosinca stigli prema otočiću Sušac i baš kada su se približavali otočiću, gdje je bilo planirano ostati u toku dana i sačekati noć za daljnju plovidbu prema Visu najednom su napadnuti od neprijateljskih aviona. Borci su se bacali u more, ali u svemu dobro je prošlo, jer je samo jedan borac poginuo, a brodovi su bili samo oštećeni. Iduće noći nastavljen je plovidba prema Visu, gdje su te noći stigli na Vis i pristupili u sastav 13. brigade. Iz Visa bili su prebačeni kod Zadra, a odatle su krenuli dalje prema Lici i Bosni.

Borci, većinom terenski radnici i članovi odbora i organizacija, od kojih je sastavljen Mljetski odred, vršili su pripreme za odlazak u ilegalnost u šumu, te su prenosili oružje, hranu i raznu opremu. Mljet koji je živio slobodno sa svojim organizacijama i organima narodne vlasti od kapitulacije Italije, dočekuje 31. prosinac 1943. novom okupacijom Nijemaca, koji su se tog dana u noći iskrcali na Mljet. Borci odreda povlačili su se u šumu na određena mjesta. Budući su se iskrcali na više mjesta i prodirali kroz šumu, nekoliko boraca zapalo je u njemačke zasjede i budu zarobljeni. Nijemci su okupacijom otoka poduzeli mjere pretraživanja oružja u selima, a nakon desetak dana uhapsili su oko 40 ljudi i žena čiji su sinovi u partizanima. Nakon istrage deset ljudi odveli su u zatvor u Zenicu, a kasnije u logor u Zemunu. Uslijed bombardiranja poginula su četvorica. Na otoku Mljetu Nijemci su provodili akcije uz pomoć motornih borbenih čamaca. Jedan brod ploveći iz luke Polače prema Sovri bude napadnut mitraljeskom vatrom od partizanskog odreda kod uvalice Grda, južnije od Kozarice. Brod je prisiljen da dođe uz obalu, te je potopljen, a tri njemačka vojnika su zarobljena. Budući brod nije stigao u Sovru upućena su dva njemačka vojnika barkom na izviđanje u pravcu Polače. Kada su stigli do uvalice Grda, budu zarobljena od boraca partizanskog odreda. Svi zarobljeni vojnici iduće noći budu odvedeni vezama preko Lastova na Vis. To su bili prvi zarobljeni Nijemci na južno-dalmatinskom području. Zbog toga je Mljetski partizanski odred dobio pohvalu od Štaba grupe južnodalmatinskih otočkih odreda koja se nalazila na Visu, a kasnije na Lastovu.

Na Mljetu je bilo oko 500 njemačkih vojnika. Stanovništvo je uza sve teškoće davalo obavještenja o njihovim kretanjima.

Nijemci su upućivali jake izvidnice u sastavu od oko 50 vojnika iz Babinog Polja put Goveđara. Ovakva grupa od 35 vojnika dočeka na 17. veljače

1944. na predjelu Crna Klada. U nastaloj borbi poginula su tri njemačka vojnika, a četiri su zarobljena. Ostali vojnici povukli su se prema Babinom Polju. Navečer toga dana došao je s Visa motorni čamac P. Č. 51 koji je predat na raspolaganje Mljetskom odredu za vezu. Čamac je pristao u uvali Gonoturska. Doveo je hranu i odjeću što je u to vrijeme dolazilo od Saveznika. Ovim čamcem zarobljeni Nijemci prebačeni su preko Lastova na Vis. Sutradan došli su Nijemci u pomenutu uvalu, ali nijesu nikoga našli, već su zapazili jednu štalu koja je služila partizanima za privremeno zadržavanje. Na svim istaknutim poljskim i šumskim prilazima Nijemci su postavili zasjede. U tom vremenu 23. veljače 1944. Petar Stijepić — sekretar Kotarskog komiteta KP Pelješac-Mljet išao je sa dva terenska radnika i jednom drugaricom iz predjela Goveđara preko Blata na područje brdskih predjela Babinog Polja u cilju da održi sastanak sa aktivistima koji su radili u Babinom Polju. Kod mjesta Suđurađ naiđe navečer na njemačku zasjedu koja je otvorila pušcanu vatru i teško ranila Petra Stijepića. Iako teško ranjen vodio je borbu zajedno s drugovima dok je bilo metaka. Kada su prestali pucati, približili su se Nijemci i kundakom su ubili teško ranjenog Stijepića. Ostale su zarobili i doveli u Babino Polje. Stijepića su bacali u rupu i natrpali granja i kamenja. Tri drugarice koje su radile s omladinom i ženama u šumi iza Babinog Polja očekivale su dolazak Stijepića i ostalih drugova u njihov logor. Budući nijesu došli na ugovoreno mjesto, a ne znajući što se dogodilo, uputile su se prema njima u susret prema Blatu sa odlukom da se sastanu i dogovore o daljnjem radu. One su idući suprotnim putem preko polja na istom mjestu u Suđurđu 24. veljače upale u zasjedu kao i Stijepić s drugovima dan ranije. Nijemci su iznenadnom pušćanom vatrom ubili drugaricu Mariju Sangaletti iz Lastova, a zarobili Mariju Akrap iz Pelješca i Vericu Radeljević iz Dubrovnika, te ih odveli u komandu. Četiri druga iz odreda koji su učestvovali ranije u borbi na Crnoj Kladi išli su također na ugovoreni sastanak iza Babinog Polja koji se imao održati 25. veljače. Na mjestu Suđurađ i njih dočeka njemačka zasjeda sa pušćanom i mitraljeskom vatrom. Tu ubiju borce Mljetskog partizanskog odreda Iva Bušurela iz Blata i Ivana Baldasani (Gajta) iz Pelješca. Komesara odreda Petra Čumbelića-Ilka uhvate živog i dovedu u Babino Polje. U zatvoru su ga osam dana mučili i ispitivali, ali ništa nije priznao niti je otkrio položaje odreda. Izmučenog Ilka odvedu 6. ožujka 1944. u pravcu Sovre, ali kako nije mogao ići od iscrpljenosti i batina, tu ga ubiju na putu nedaleko Babinog Polja i bace pod put.

Ovim događajima teško je pogođen Mljetski partizanski odred i nastala je zabuna među stanovništvom uslijed njemačke propagande o uništenju partizana na Mljetu. Međutim, aktivisti u selima aktivno pomažu drugovima koji su ostali u odredu. Nastaju dani oko sređivanja prilika na otoku. Štab Grupe južno-dalmatinskih otočkih odreda zatražio je od štaba 26. divizije na Visu da donese odluku o popunjanju odreda sa drugovima iz Mljeta. Štab divizije šalje nekoliko drugova na Mljet u ožujku 1944., te partizanski odred počinje ponovno djelovati.

Nijemci ogorčeni na stanovništvo koje daje pomoć i podršku partizanima 19. ožujka 1944. racijom hapse sve muško stanovništvo od 13 do 80 godina i odvođe u internaciju preko Stona za Sarajevo, Slavonski Brod, Vinkovce do Osijeka. Mlađi bježe i vraćaju se vezama na Mljet. Neki bježe i vezom prelaze u partizane gdje

stignu, a neki ostaju i stradaju od fašističkog terora. Stariji i bolesni postepeno su se vratili u Dubrovnik. Sve mjere koje Nijemci provode ne daju im željene rezultate, već se naprotiv sve više osjećaju nesigurnim. Zbog toga koncentrišu vojsku i komandu na uzvišenjima poviše Babinog Polja na padinama kote 325, 488, 514 i 410. Ostaje samo straža i pomoćna služba u Sovri, gdje dolaze brodovi za snabdijevanje. Logor utvrđuju žicom s nagaznim minama. U Pločama ostavljaju samo stražu.

Polovinom travnja 1944. štab 26. divizije donosi odluku da na Mljet izvrši desant, te upućuje na Mljet operativnog oficira 26. divizije Bogdana Pecotića koji je vršio pripreme za desant. Borci Mljetskog odreda primili su zadatke. Trebalo je baciti i letke u njemački garnizon s kojim se vojnici pozivaju na predaju. Taj zadatak povjeren je Vicku Šojki koji je u toku dana otišao put njemačkih položaja, jer je trebalo proći kroz oko 15 km. Izenada ga je dočekala njemačka zasjeda i pogine. U noći 19. na 20. travnja krenule su jedinice 26. divizije iz Visa. U zoru 20. travnja jedinice su stigle motornim jedrenjacima »Edison«, »Biokovo«, »Velebit«, »Sveti Nikola« i »Sretna sloboda« i bolničkim brodom »Martin II« u lastovsku luku Porto Rosso, gdje su prikrivene predanile sa 890 boraca. Navečer 20. travnja u 7,55 sati isplovile su u pravcu Mljeta uz pratnju pet naoružanih leuta. Sa motornim jedrenjacima dolaze dva ojačana bataljona 11. dalmatinske brigade i treći bataljon 1. dalmatinske brigade, te se iskrcaju u Uvali Miholjska u 1 sat i 35 minuta i u uvalu kod rta Veliki Zaglavac u 2 sata i 20 minuta. Borci

Spomenik palim borcima u Babinom polju

Mljetskog partizanskog odreda pritajeno su vodili jedinice put određenog cilja na položaje i u svanuće 21. travnja 1944. zajednički iznenadno stupili u borbu s neprijateljem na koti 514 iznad Babinog Polja, te na Veliki Grad i Stjepan Dolac. Istočna kolona 1. dalmatinske brigade izbila je na sjevernu obalu Mljeta kod Sovre baš kada je u luku pristajao brod sa oko 40 njemačkih vojnika. U naletu Nijemci su bili likvidirani, pa je kolona krenula dalje i približavala se napadnoj koloni 11. dalmatinske brigade. Poslije nekoliko juriša na utvrđenje Veliki Grad i Zirinje neprijatelj je odbačen s položaja i povukao se na kotu 488 ali je i tu napadnut, te se s ostatkom vojnika povukao i razbježao u šumi. Borba se vodila dva dana i drugog dana navečer bilo je likvidirano njemačko uporište. Neprijatelj je imao 96 mrtvih, a zarobljeno je 76 njemačkih vojnika. Zarobljene su veće količine ratnog materijala i opreme.

Dok su se brodovi nalazili u luci istočne grupe napala su ih tri aviona, ali bez štete i gubitaka. Nišandžija s broda »Kornat« pogodio je jedan avion koji se zapalio i srušio na Pelješcu, a drugi su pobjegli.

U ovim borbama savladana je postaja u Pločama i Sovri. Nakon izvršenih zadataka navečer 22. travnja jedinice su se ukrcale u brodove i prebacile na Lastovo, gdje su ostale kao rezerva za napad na Korčulu. Također ranjenici i zbjeg uspješno su prebačeni na Lastovo i Vis. Otišlo je sedam obitelji koji su kasnije sa ostalim zbjegom otišle u Afriku. Naše jedinice imale su 25 mrtvih i 76 ranjenih boraca.

Poslije dva dana neprijatelj je uputio na Mljet jedan bataljon »Vražije divizije« koji je ostao na Mljetu nekoliko dana tj. do popune garnizona, pa se vratio natrag. Nijemci su se utvrdili samo na Stjepan Docu i Sovri. Zapadni dio otoka ostao je poluoslobođen teritorij, te odmah na predjele Goveđara prelazi komanda mjesta s Lastova, Općinski NOO i Mljetski partizanski odred koji odatle izvodi akcije. Preko Dubrovnika povratilo se nekoliko ljudi iz logora, te se mlađi uvršavaju u partizanski odred, a ostali se raspoređuju na druge dužnosti. Motornim čamcima održavaju se često veze s Lastovom, jer se tamo nalazio, u to vrijeme, Okružni NOO Dubrovnik i štab Grupe južno dalmatinskih otočkih odreda.

Također svako veće održavanje se veze s Pelješcom, prenosi se razni materijal koji stizao od Saveznika. Veze se održavaju sa Šipanom Konavlima. Mljet je postao centar preko kojega prenašan čitav materijal za područje Dubrovnika i Pelješca.

Ujutro 22. svibnja 1944. došle su brodovima i Saveznički vojnici koji su se iskrkali na Mljetu u Sutmiholjska i Gornja luka sa ciljem da napadnu njemačke položaje. U ovom desantnom pothvatu sudjelovali su saveznički brodovi i avioni. Borci partizanskog odreda bili su predvodnici koji su vodili vezničke vojnike šumskim putevima. Došlo je do škaranja u kojem su poginula dva saveznička vojnika, ali čitava akcija trajala je jedan dan, pa su se jedinice povukle brodovima na Vis. U tom vremenu saveznički avioni bacali su letke na njemački logor pozivajući vojnike da se predaju. Ova akcija savezničkih vojnika iako nije stupila u borbu, imala je odjeka na savezničkom novništvu u podizanju morala. Raslo je raspoloženje za oslobođenje i uvjerenje da naše snage nisu same, da imaju podršku i pomoć saveznika.

Nijemci 24. svibnja upućuju ponovno bataljon vojnika »Vražije divizije« na Mljet, ali poslije dva dana krstarenja otokom, povlači se. Neprijateljske snage bile su stacionirane na Stjepan Docu i u Sovri.

Mljetski partizanski odred broji tada 30 boraca bio je sposoban za borbene akcije. Prvi napad izvršen je na jedan neprijateljski vod koji je išao prema Lastovu i Sovri. Sačekan je u Barovoj dolini blizu njemačkog logora, te je u borbi poginulo pet neprijateljskih vojnika. Nijemci poduzimlju jače akcije, te upućuju svoje snage preko oslobođenog dijela otoka u pravcu Goveđara. Na neprijateljsku kolonu izvršen je napad u selu Ropa, koji je naveo Nijemce na povlačenje. Iste večer dana ponovno Nijemci s većim snagama (oko 100 vojnika) krenu u pravcu Goveđara, ali budu dočekani u Crnoj Kladi. Tu se razvije borba. U tom vremenu iz sela Nijemci su odveli starce, žene i djecu, tj. što su zatekli u selu. Njih su internirali i zadržali do desetak dana. Jedna jača grupa od oko 50 vojnika krene 25. srpnja 1944. u pravcu sela Goveđar šumskom stazom poviše Solina. Partizanski odred dočeka ih na jezeru u Vrbovačkoj i poslije višesatne borbe neprijatelj se povuče ostavivši pet poginulih i tri zarobljena vojnika, te nešto opreme. Od njemačkih zarobljenika saznaje se o široj akciji prema Goveđarima.

Nijemci su htjeli pošto poto zauzeti Goveđare, jer se na tom području bila partizanska snaga, stacionirana pod rukovodstvom NOO-a i masovnih organizacija. Zbog toga Nijemci na Mljetu dobiju naređenje od svoje komande 750 puka 118 lovačke divizije da zauzmu zapadni dio otoka. Saznavši za ovaj plan komanda odreda traži pojačanje od Štaba grupe južno-dalmatinskih otočkih odreda na Lastovu. Štab upućuje jednu četu 1. bataljona 1. dalmatinske brigade koja se tada nalazila na Lastovu. Borci jedinice iskrkali su se u Pločama gdje ih dočekaju drugovi iz Komande mjesta i odreda. Četa je trčeći odmah krenula put Goveđara na položaj. Kad su borci jedinice prolazili pored mjesta ljudi i žene dočekivali su ih s komadima pogače i romijenama vina. Nije bilo vremena za počinak već su borbom i ubranom hodu uzimali kruh i iz romijenca pili vino. Narod ih je pozdravljao, a borci su jedva čekali kada će se uhvatiti u koštac s neprijateljem. Četa dočekala akciju Nijemaca, pa je krenula s odredom zapadnim putem put Planjaka s namjerom da razbije izvidnicu Nijemaca na brdu visokom 333 metra. Kad je Planjak bio na vidiku stigao je kurir Komande mjesta

Spomenik palim borcima na otoku Mljetu u Babinu Polju 2. svibnja 1954.

sta i obavijestio o kretanju oko 250 Nijemaca s komorom i teškim naoružanjem u pravcu Goveđara. Ovu obavijest dala je naša izvidnica s položaja Crne Klade dana 12. kolovoza 1944. Naglo se mijenja plan pa je četa boraca 1. dalmatinske brigade i Mljetški partizanski odred sačekao Nijemce kod Polačkog polja. Borci su se kroz gustu šumu povukli i zaposjeli tro-ugao raskrsnice poviše Polača na Zeleniku 20 do 50 metara od puta i ivice polja. Ispred njih je bio brisani prostor. Neprijatelj se kretao iz pravca Planjaka putem kroz Kneže Polje, sporo i oprezno. Kada se približio Polačkom polju nije ni slutio da se tu u blizini 50 do 100 metara nalaze naši borci koji stoje neprimjetno budno prateći i čekajući zapovjed za borbu. Neprijateljska kolona sve se više približavala. Na čelu kolone bio je vodič iz Babinog Polja kojeg su Nijemci prisilili da ih vodi. Borci stoje odlučni da unište kolonu i obrane selo od kaznene ekspedicije. Kada je kolona stigla na raskrsnicu puta Polače — Goveđari pala je naredba o otvaranju vatre. Nastala je borba koja je trajala do noći. Neprijatelj je bio iznenađen i od prvih mitraljeških i pušanih rafala pretrpio je teške gubitke. Nijemci su pokušali s pokošenih konja uzeti teško oružje, ali nijesu uspjeli zbog velike vatre koja je usmjerena na njih. Njemačka kolona je bila razbijena i potpuno uništena. Poslije borbe Nijemci su se povukli ostavivši veliki broj mrtvih, te dva teška i dva laka bacača, dvije radio stanice, pet šaraca i oko pedeset pušaka. Od naših boraca bio je samo jedan borac ranjen. Četa 4. bataljona 1. dalmatinske brigade po naredjenju povukla se s Mljeta oko 3 sata u noći preko Lastova na Vis. Od tada partizani slobodnije se kreću po otoku, a Nijemci ostaju samo u uporištima. Do oslobođenja otoka Nijemci su pohapsili nekoliko starijih ljudi u Babinom Polju i odveli u Ston, ali su se brzo vratili. Svi odbori masovnih organizacija na otoku razvili su svoje aktivnosti i uspješno rade i djeluju mjesni NOO-i i Općinski NOO. Osnivaju se odbori JNOF-e. Mljet je glavna baza za veze sa Dubrovačkim primorjem, Pelješcom, Dubrovnikom i sve do Konavala. Motornim čamcima i barkama na vesla stalno su se održavale veze putem kojih se prenosila hrana, oružje, municija, odjeća, obuća i drugi materijal. Drugovi i stanovnici koji bježe iz Dubrovnika prebacuju se vezama preko Mljeta na Lastovo i Vis. Mljet je većinom oslobođeno teritorije, jer se neprijatelj ne usuđuje dalje kretati iz Babinog Polja. Svuda ga dočekuju borci odreda. U kolovozu 1944. održana je na Lastovu prva okružna konferencija JNOF za okrug Dubrovnik, te su svi delegati s područja Dubrovnika, Konavala, Dubrovačkog primorja, Pelješca prevezeni motornim čamcima i barkama na vesla na Mljet. Iz Mljeta delegati su krenuli na Lastovo jednim brodom u sastavu mornarice NOVJ.

Neprijatelj videći da gubi svoje pozicije 8. rujna 1944. dovodi sve svoje snage u luku Sovra, a odatle svojim borbenim čamcima prebacuje na kopno. Odred je izvršio dvije akcije i od tada Mljet ostaje slobodan. Narod je slavio oslobođenje dobivši slobodu i narodnu vlast za koju se borio. Tada Komanda mjesta, Općinski NOO i ostale organizacije prelaze u Babino Polje u centar otoka Mljeta, te razvijaju svoju aktivnost na oslobođenom otoku. Partizanski odred se uvijek bava i priprema za nove akcije ukoliko budu potrebne. Općinski NOO preuzima na sebe sve poslove narodne vlasti. Oslobođenjem otoka Korčule i većeg dijela Pelješca Mljetški odred dolazi na Pelješac po naredjenju štaba Grupe južno-dalmatinskih otočkih odreda, te se sastaje sa Pelješkim i Lastovskim odredom u selu Metohiji, gdje se 26. rujna 1944. od boraca odreda

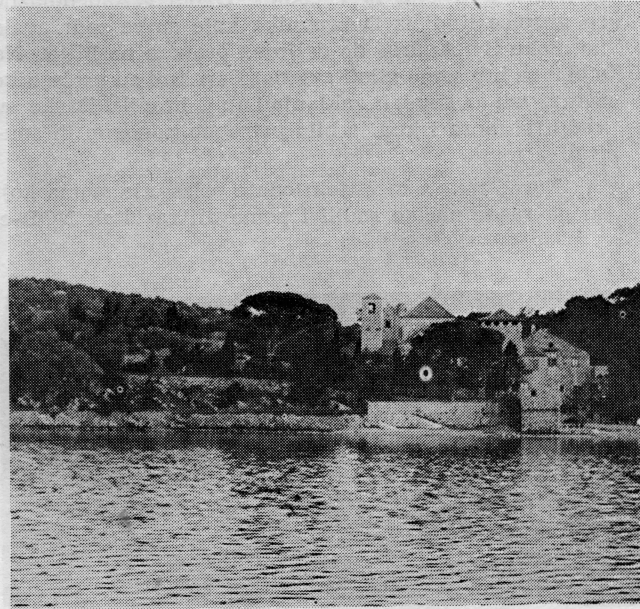
formira drugi bataljon 16. brigade i učestvuje u oslobođenju Stona i stonskog primorja. Poslije oslobođenja stonskog primorja ukida se 16. brigada, a borci Mljetškog odreda zajedno s ostalim borcima dolaze u sastav 1. dalmatinske brigade u kojoj učestvuju u borbama za oslobođenje Knina i drugih krajeva naše zemlje.

Nakon konačnog oslobođenja zemlje ukida se Komanda mjesta na Mljetu, a osniva se jedna komanda za Kotarski NOO Pelješac — Mljet. U veljači 1945. na području Dalmacije biraju se slobodnim izborima mjesni NOO-i, a ukida se Općinski NOO Mljet. Od tada djeluju na Mljetu tri mjesna NOO-a (Babino Polje, Maranovići i Goveđari). U ovom mjesecu mobiliziraju se mladići rođeni 1927. godine i upućuju u brigade NOV-e. Borci u regularnim jedinicama NOV, a kasnije JNA bore se za konačno oslobađanje zemlje u sastavu Prve dalmatinske brigade, Druge dalmatinske proleterske brigade, Jedanaeste brigade, Petog pomorskog oblasnog sektora i Trinaeste dalmatinske brigade. Nekoliko boraca bilo je u Srednjo-bosanskoj diviziji i u Desetoj hercegovačkoj brigadi.

Svršetkom rata ustanovljeno je da je u jedinicama NOV poginuo 31 borac, u njemačkim logorima poginulo je 5 rodoljuba, kao žrtva fašističkog terora poginuo je 21 rodoljub, a ostalo je 12 teških vojnih invalida. U JNA poslije rata bila su 33 oficira. Neki su se usavršavali i postali viši oficiri JNA.

Narod na otoku pomagao je svoje borce i s njima dijelio dobro i zlo. Prikupljao je pomoć. Putem veza i za vrijeme borbi žene i ljudi nosili su hranu, opremu, ranjenike, vršili izviđanja, obavještavanja itd. Njihova uporna borba, nastojanja i želje rodile su plodom jer je dočeka davno željena sloboda u oslobođenoj domovini. Neprijatelj i domaći izdajnici nemoćni su bili da se suprotstave narodnooslobodilačkoj borbi naših naroda koji su svijesno i žilavo znali da se bore za svoju slobodu i sretniju budućnost svojih pokoljenja.

Veliki doprinos pobjedi doprinijele su veze na oslobođenom i neoslobođenom teritoriju koje su se održavale u strogoj tajnosti. One su bile mrežasto organizirane i od njih je zavisio ishod operacija i razvitak NOP-a i NOB-e. Zbog toga ljudi koji su radili na vezama bili su izloženi velikom oprezu, snalažljivosti i

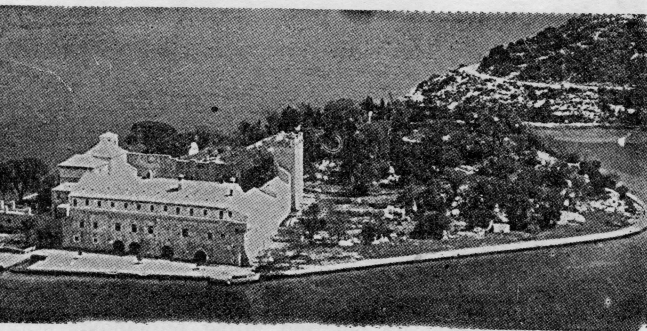

Jezero na Mljetu

dovjtljivosti. Od njih se tražila velika tajnost i hrabrost, te ogromna odgovornost, neumorni rad i upornost. Životi mnogih boraca i ljudi koji su se kretali vezama po moru i kopnu zavisili su od onih koji su ih određenim kopnenim i morskim putevima provodili predavajući ih jedni drugima do odredišta. Za čitavo vrijeme održavanja veza vladala je stroga disciplina. Na primjer kada su motorni čamci i brodovi odlazili iz luke Ubli na Lastovu u pravcu Mljeta, na istaknutim mjestima pored obale, osobito kod luke Sv. Mihajla trebali su brzo dati odgovor na ugovorene znakove. Ukoliko bi nepažnjom zatajio odgovor otvarala se vatra s obalskih mitraljeskih gnijezda bez obzira tko se nalazio na zadacima. To je trebalo tako da bude kako bi se onemogućilo neprijatelju približavanje slobodnom teritoriju putem svojih izvidnica. Jednom je tako odlazio motočni čamac s borcima iz Ubli prema Mljetu i u prolazu pored obale kod luke sv. Mihajla dat je znak s obalske izvidnice da se javi tko je. Budući je zatajila svjetiljka, s kojom se davao odgovor ugovorenim znakom, na njega je otvorena vatra. Srećom brzo je kvar otklonjen i dat je znak, te nije nitko nastradao.

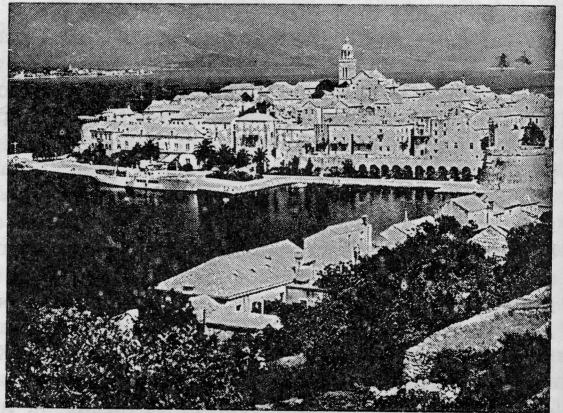
Veza preko Jakljana — Šipana u rujnu 1944. bila je otkrivena od strane neprijatelja. O tome se nije ništa znalo na Lastovu i Mljetu i po običaju motorni čamac krenuo je s poštom i raznim materijalom put Mljeta, a iz Saplunare za Jakljan — Šipan. Nijemci su postavili zasjedu oko spilje na obalskom rubu na Jakljanu, gdje su se većinom zadržavali prolaznici dok ne bi bili prihvaćeni za daljnji put. Motorni čamac približavao se određenom mjestu i kada je došao na dohvat obalskim hridima iznenađujuće je bilo kako nema druga koji sačekuje vezu i koji treba da dade znakove. Njemačka zasjeda stajala je pritajana i u mrkloj noći nije se moglo ništa primijetiti. Međutim, kada je motorni čamac došao do obale Nijemci su otvorili vatru. Iznenadeni drugovi u motornom čamcu najednom su se skokom našli u moru. Za njima su Nijemci pucali, ali ovi su uspjeli njoreći i plivajući sve se više udaljavati od tog mjesta. Marko Šaban iz Korita preplivao je Mljetski kanal i došao na Mljet ispod Korita. Motorni čamac je potonuo. Značajno je spomenuti vezu koja se direktno iz Dubrovnika održavala preko otoka Sv. Andrija sa Saplunarom na Mljetu, od travnja 1944. godine. Ovom vezom dolazile su grupice ljudi iz Dubrovnika koje su se zadržavale na otoku Sv. Andriji do daljnjeg prevoza na Mljet. Na otoku su bili samo piloti svjetioničari koji su prolaznike zadržavali u stanici, zaklanjali ih i hranili. Barke su vadili iz mora i kad je bilo potrebno ponovno ih spuštali u more.

Narod na otoku Mljetu odaje priznanje svima koji su na razne načine radili i pomagali razvitak NOB-e.

Hotel »Melita« na Mljetskom jezeru

Jedinstveni i zajednički rad donosio je rezultate i pobjedu. U uspomeni su svijetli likovi boraca koji su dali svoje živote za stvarnost koju mi danas uživamo. U znaku zahvalnosti i sjećanja narod otoka Mljeta podigao je spomenik u Babinom Polju, gdje je i kosturnica poginulih boraca s otoka Mljeta. Drugog svibnja 1954. u jutarnjim satima pristizali su stanovnici iz svih sela i zaselaka. Došla je omladina i pioniri — svi su prisustvovali svečanom otkrivanju spomenika. Njima su se pridružili učesnici proslave iz Pelješca, Dubrovačkog primorja i Dubrovnika. Došli su predstavnici društveno-političkih organizacija kotara i narodna glazba iz Dubrovnika. U zgradi Općinskog NOO-a bilo je izloženo dvanaest lijesova u kojima su se nalazile kosti dvanaestorice mljetskih partizana. Povorka uz zvukove Lenjinova posmrtnog marša sa mnogobrojnim vijenicima krenula je naznačenog dana u 11 sati. Preživjeli borci i rukovodioci nosili su posmrtnu ostatke svojih drugova boraca koji su u najtežim danima smjelo i odvažno stupili u borbu i u borbi dali svoje živote za rodnu grudu. Poslije održanih govora uz zvukove državne himne polagali su se lijesovi u kosturnicu da mirno počivaju u slobodnoj domovini za koju su se borili.

Oslobođenjem Korčule formira se 26. rujna 1944. god. drugi bataljon 16. brigade koji učestvuje u oslobođenju Stona i stonskog primorja

Na spomeniku stoje ispisana imena poginulih mljetskih boraca — Stijepić (Nikole) Petar, Čumbelić (Ivana) Petar »Ilko«, Šojka (Ivana) Vicko, Radulj (Luke) Ivan, Stijepić (Pava) Pero, Bušurelo (Petra) Ivo, Nodilo (Petra) Marko, Hajdić (Ivana) Dragan, Milić (Điva) Đivo, Hajdić (Nikole) Petar, Dabečić (Boška) Petar, Hajdić (Ivana) Jozo, Stražičić (Joza) Pero, Stražičić (Joza) Nikola, Stražičić (Živka) Ivo, Stražičić (Živka) Nikola, Matana (Antuna) Natalija, Hajdić (Pava) Baldo, Hazdovac (Nikole) Nikola, Belin (Frana) Frano, Sršen (Grgura) Pero, Bašica (Nikole) Nikola, Hajdić (Vulka) Petar, Čumbelić (Petra) Ivan, Čumbelić (Ivana) Vicko, Stražičić (Ivana) Pero, Hazdovac (Pava) Vilim, Bašica (Andrije) Stojan, Sršen (Gašpara) Pavo, Lazo (Marije) Andrija, Kaštelan (Pava) Pavo.

Svake godine prigodom narodnih svečanosti narod i školska djeca okupljaju se oko spomenika i polažući vijence evociraju uspomene na herojske dane narodno-oslobodilačke borbe i revolucije.

Prosvjetni savjetnik Mato MOJAS